

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 3.12.2013
COM(2013) 855 final

POROČILO KOMISIJE

Trinajsto poročilo o praktičnih pripravah na prihodnjo širitev euroobmočja

{SWD(2013) 491 final}

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKI
CENTRALNI BANKI, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN
ODBORU REGIJ**

Trinajsto poročilo o praktičnih pripravah na prihodnjo širitev euroobmočja

1. UVOD

Svet je 9. julija 2013 sklenil, da Latvija izpolnjuje potrebne pogoje za uvedbo eura¹. Latvija bo euro uvedla 1. januarja 2014 („dan uvedbe eura“) in bo 18. država članica, ki bo uporabljala euro. Menjalno razmerje med latvijskim latsom in eurom je bilo nepreklicno določeno na 0,702804 latvijskega latsa za en euro².

Praktične priprave na prehod so v zaključni fazi. Eurobankovci in eurokovanci bodo na dan uvedbe eura postali zakonito plačilno sredstvo (tako imenovani scenarij „velikega poka“). Po prvem posebnem poročilu Komisije o praktičnih pripravah Latvije na uvedbo eura³ je v tem poročilu ocenjen nadaljnji napredek, dosežen do konca oktobra 2013. V njem se obravnavajo zlasti priprave na uvedbo eurogotovine, ukrepi, sprejeti za varstvo potrošnikov v obdobju prehoda, kot je kampanja „Poštena uvedba eura“, in kampanja obveščanja.

V delovnem dokumentu služb Komisije, priloženem temu poročilu, so navedene podrobnosti o pripravah na uvedbo eura v preostalih državah članicah, ki še niso uvedle enotne valute in nimajo zakonite možnosti izvzetja.

2. STANJE PRIPRAV NA PREHOD NA EURO V LATVIJI

Od zadnjega poročila Komisije so latvijski organi in sodelujoče zainteresirane strani na splošno precej napredovali v pripravah za nemoten in uspešen prehod na euro.

2.1. Organizacija prehoda, prilagoditev pravnega sistema in priprave javnega sektorja

Nacionalni načrt Latvije za prehod na euro z dne 19. septembra 2012 je bil zadnjič posodobljen 4. aprila 2013. Dodaten napredek na področju prilagoditve pravnega sistema za euro je bil dosežen s sprejetjem 113 sprememb zakonov, ki jih je latvijski parlament (saeima) sprejel 19. septembra 2013. Vladne uredbe in občinski predpisi so še v fazi prilagajanja. Preoblikovanje sistemov informacijske tehnologije poteka po načrtih. Vzpostavljen je bil register tveganj informacijske tehnologije, v katerem so navedeni ključni sistemi informacijske tehnologije v javni upravi.

¹ Sklep Sveta 2013/387/EU z dne 9. julija 2013 o uvedbi eura v Latviji 1. januarja 2014 (UL L 195, 18.7.2013, str. 24).

² Uredba Sveta (EU) št. 870/2013 z dne 9. julija 2013 o spremembi Uredbe (ES) št. 2866/98 glede menjalnega razmerja eura za Latvijo (UL L 243, 12.9.2013, str. 1).

³ Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropski centralni banki, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Dvanajsto poročilo o praktičnih pripravah na prihodnjo širitev euroobmočja, COM(2013) 540 final z dne 23. julija 2013.

2.2. Priprave na prehod na eurogotovino

Za prehod je potrebnih **400 milijonov eurokovancev** z latvijsko nacionalno stranjo in **110 milijonov eurobankovcev** različnih apoenov. Kovanje kovancev v kovnici Staatliche Münzen Baden-Württemberg (Stuttgart, Nemčija) se je začelo julija 2013. Eurobankovci so se izposodili pri banki Deutsche Bundesbank.

Preddobava kreditnim institucijam naj bi se začela 1. novembra 2013. **Redna posredna preddobava** večjim strankam poslovnih bank se bo začela 10. decembra 2013, manjšim podjetjem, za katera se uporablja **poenostavljena posredna preddobava**, pa se bo eurogotovina začela dobavljati 27. decembra 2013. Poštnim uradom bo eurogotovino prek posredne preddobave zagotovila banka Citadele. Točni zneski, potrebni za preddobavo in posredno preddobavo, še niso znani, ker lahko banke zahtevke predložijo do 1. novembra 2013. Ocenjuje se, da bodo za preddobavo in posredno preddobavo potrebni eurobankovci različnih apoenov v vrednosti približno 25 milijonov EUR in eurokovanci različnih apoenov v vrednosti približno 192 milijonov EUR.

Od 10. decembra 2013 bo pri 339 podružnicah poslovnih bank, 302 poštnih uradih in podružnicah Banke Latvije (Latvijas Banka) na voljo 800 000 **začetnih paketov** za širšo javnost. Vsak začetni paket bo zapakiran v plastično vrečko in bo vseboval komplet latvijskih eurokovancev vseh apoenov (vrednost: 14,23 EUR). Predhodno povpraševanje po začetnih paketih je že veliko (naročenih je bilo približno 720 000 začetnih paketov). Za zagotovitev ustrezne razdelitve po gospodinjtstvih in preprečitev kopičenja zalog se bo prodalo največ pet začetnih paketov na osebo. Poleg tega bo od 10. decembra 2013 na voljo 70 000 **posebnih paketov za trgovce na drobno** (vsak v skupni vrednosti 200 EUR). Ker pa je 200 EUR razmeroma visok znesek za manjša podjetja v Latviji, je možno, da si bodo majhni trgovci na drobno potrebno eurogotovino na dan uvedbe eura zagotovili z nakupom več „običajnih“ začetnih paketov. Zato mora Banka Latvije povpraševanje po začetnih paketih pozorno spremljati. Tuji zbiratelji in podjetja za prodajo kovancev bodo lahko preostale začetne pakete in latvijske eurokovance kupovali šele po 1. januarju 2014. Proizvedeni bodo posebni paketi eurokovancev za zbiratelje, in sicer 30 000 paketov prestrežencev in 5 000 paketov polirancev, tj. kovancev, izdelanih s posebnim postopkom kovanja. Obe vrsti paketov bosta izdani 1. januarja 2014.

Zaradi večjega varnostnega tveganja je bil pripravljen akcijski načrt za varnost, v katerem so predvideni ukrepi za povečanje varnosti prevoza gotovine, ki ga izvaja sektor prevoza gotovine, med postopkom prehoda. Vzpostavljen je bil poseben akcijski načrt za primer morebitnih slabih vremenskih razmer.

Čeprav se je količina **latsov (gotovine) v obtoku** od začetka leta zmanjšala, so številke še vedno visoke. Vrednost bankovcev in kovancev valute lats, ki jih je treba umakniti iz obtoka, je 30. septembra 2013 znašala 971 milijonov LVL. Demonetizacija kovancev valute lats se je začela 5. septembra 2013. Da bi se zmanjšala količina latsov (gotovine) v obtoku pred dnevom uvedbe eura, več bank svojim strankam od oktobra 2013 ponuja možnost brezplačnega pologa kovancev valute lats na varčevalni račun. Poleg tega Banka Latvije ponuja neomejeno in brezplačno menjavo kovancev valute lats v bankovce valute lats. Poslovne banke so povečale spodbujanje negotovinskih plačil pri strankah. Tej pobudi so se pridružili veliki trgovci na drobno na področju prehranske industrije. Za zmanjšanje števila bankovcev visokih apoenov valute lats v obtoku do dneva uvedbe eura se družbe in podjetja za prevoz gotovine spodbujajo, naj ne naročajo bankovcev visokih apoenov. Glede na pomembnost gotovine kot plačilnega sredstva in oblike varčevanja v Latviji je zlasti

pomembno, da se bo izvajanje teh ukrepov v preostalih tednih nadaljevalo in okrepi, kjer bo to mogoče.

V obdobju prehoda bodo morali v poslovnih bankah in poštnih uradih rokovati z izredno veliko količino gotovine. Da bi se olajšala logistika umika kovancev valute lats, so bile družbam za prevoz gotovine in poslovnim bankam zagotovljene standardne premične posode za zbiranje, hrambo in prevoz kovancev.

Od dneva uvedbe eura bo Banka Latvije neomejeno dolgo in brezplačno menjala neomejene zneske latsov v eure. Podružnice Banke Latvije bodo 1. januarja 2014 odprte in bodo opravljale dejavnosti menjave gotovine za širšo javnost.

Latvijski bančni sektor zajema 25 bank s 371 podružnicami, od katerih 19 bank s 321 podružnicami izvaja gotovinsko poslovanje. Poslovne banke bodo šest mesecev od dneva uvedbe eura brezplačno opravljale storitve neomejene menjave gotovine. Za olajšanje postopka bodo nekatere banke zadnje tedne v letu podaljšale svoj delovni čas. Štiri največje banke (s 149 podružnicami) bodo odprte 30. decembra 2013, ki je v Latviji zakonsko določen praznik. Vseh 96 podružnic dveh največjih bank bo 31. decembra 2013 odprtih s krajšim delovnim časom. Dvaindvajset podružnic treh največjih bank bo 1. januarja 2014 odprtih v popoldanskem času. Več bank bo v podružnice razporedilo dodatno osebje (enega do dva bančna uslužbenca na podružnico) za gotovinske transakcije v obdobju dvojnega obtoka (prva dva tedna v januarju 2014). Maloprodajnim strankam in drugim poslovnim strankam se bodo proaktivno zagotavljale storitve zbiranja gotovine. Prostorji za štetje in hrambo v podružnicah so trenutno v fazi prilagajanja.

Bankomati bodo z eurogotovino v večini primerov napolnjeni zadnje dni v decembru 2013. Eurobankovce bo v prvih 30 minutah 1. januarja 2014 začelo izdajati 99,8 % od 1 061 bankomatov v Latviji. Bankomati, ki jih ni mogoče pravočasno prilagoditi, ne bi smeli delovati. Bankomati bodo vsebovali predvsem bankovce z apoeni 10, 20 in 50 EUR. Bankovci z apoeni 5 EUR bodo v 242 bankomatih na voljo od 1. januarja 2014 in v 460 dodatnih bankomatih od 15. januarja 2014. Uporaba predvsem bankovcev nizkih apoenov v bankomatih je dobra praksa za zmanjšanje tveganja, da bi trgovcem na drobno hitro zmanjkalo drobiža. Bankam se je tudi svetovalo, naj v prvih tednih po dnevu uvedbe eura na okencih ne izdajajo bankovcev visokih apoenov. Terminali prodajnih mest bodo 1. januarja 2014 takoj prešli na eure. Stranke bank se spodbuja k pogostejši uporabi elektronskega plačevanja, zlasti v prvih dneh po dnevu uvedbe eura. Z enotnim območjem plačil v eurih (SEPA) je skladnih že 99,3 % prodajnih mest. Izvajajo se prilagoditve sistemov informacijske tehnologije v bankah, pri čemer je končno preskušanje predvideno za konec novembra/začetek decembra 2013.

Banka Latvije skupaj z Združenjem delodajalcev Latvije od konca septembra 2013 ponuja **usposabljanja** o varnostnih elementih eurogotovine in eurogotovini na splošno za zaposlene, ki rokujejo z gotovino, in računovodje. Teh usposabljanj, ki naj bi se do konca novembra 2013 izvedla v 26 mestih v vseh regijah, se udeležujejo zlasti trgovci na drobno in uslužbenci poštnih uradov („usposabljati izvajalce usposabljanj“). Za bančne uslužbenke so posebno usposabljanje o splošnih načelih uvedbe eura in njenih posledicah za bančne storitve ter razpoložljivosti bančnih storitev pred dnevom uvedbe eura in po njem izvedli njihovi nadrejeni.

Da bi se zlasti na podeželskih območjih zagotovil boljši dostop do storitev menjave gotovine, bo imela **Pošta Latvije** (Latvijās Pasts) dejavno vlogo pri prehodu na eurogotovino. Tri

mesece od dneva uvedbe eura (obdobje se lahko podaljša za največ tri mesece) bodo na 302 poštних uradih za širšo javnost na voljo menjalnice. Poštne uradi ne bodo odprti 1. januarja 2014., bodo pa odprti v soboto (4. januarja 2014), ko so običajno zaprti.

Priprave na prehod na eurogotovino dobro napredujejo. Predhodno povpraševanje po začetnih paketih je že veliko, zato ga mora Banka Latvije pozorno spremljati.

Glede na pomembnost gotovine kot plačilnega sredstva in oblike varčevanja v Latviji je zlasti pomembno, da se bo izvajanje ukrepov za zmanjšanje količine gotovine v valuti lats v obtoku do dneva uvedbe eura nadaljevalo in okrepilo, kjer bo to mogoče. Banke morajo preučiti možnost, da bi svojim strankam ponudile brezplačno menjavo kovancev valute lats v bankovce valute lats.

Zelo pozitivno je, da bo v prvih 30 minutah 1. januarja 2014 eurobankovce začelo izdajati 99,8 % bankomatov. Bankomati, ki jih ni mogoče pravočasno prilagoditi, ne bi smeli delovati. Uporaba predvsem bankovcev nižjih apoenov v bankomatih je dobra praksa glede na obveznost trgovcev na drobno, da od dneva uvedbe eura vračajo samo drobiž v eurih. Banke in poštne uradi se morajo v tednih pred dnevom uvedbe eura in po njem izogibati izdajanju bankovcev visokih apoenov na okencih.

Banke in Pošta Latvije se morajo dobro pripraviti na znatno dodatno delovno obremenitev in veliko večje število strank v prvih dneh januarja 2014.

2.3. Preprečevanje zlorab in napačnega zaznavanja gibanja cen med državljani

Javnost v Latviji je zaskrbljena zaradi vpliva, ki bi ga lahko imela uvedba eura na cene (glej oddelek 3 spodaj). Zato je zlasti pomembno, da latvijski organi sprejmejo vse potrebne ukrepe za preprečevanje zlorab in odpravijo napačno zaznavanje gibanja cen.

Družba „Aptauju centrs“ od januarja 2013 spremlja cene 120 izdelkov in storitev, ki se pogosto kupujejo, na najbolj priljubljenih prodajnih mestih v sedmih največjih mestih v Latviji. Med storitvami, ki se spremljajo, so različne storitve, ki se bodo na podlagi izkušenj pri prejšnjih prehodih na euro najverjetneje podražile zaradi prehoda, kot so storitve, ki jih opravljajo frizerski saloni, restavracije in kavarne ter avtomehanične delavnice. Rezultati spremljanja se redno objavljajo na spletnem mestu ministrstva za gospodarstvo in spletnem mestu o prehodu na euro. Na splošno kaže, da so cene stabilne. Od marca do konca septembra 2013 se v povprečju cene 86,53 % izdelkov/storitev niso spremenile, medtem ko so se cene 7,16 % izdelkov/storitev znižale, zvišanja pa so bila ugotovljena pri 6,51 % cen.

Obvezno dvojno označevanje cen v latvijskih latsih in eurih se je začelo 1. oktobra 2013 in bo trajalo do 30. junija 2014. Priporoča se, da se z regulativnimi ukrepi zagotovi zaključek dvojnega označevanja cen do 1. januarja 2015 in da se ta končni datum jasno sporoči javnosti, da ta dobro izkoristi obdobje dvojnega označevanja cen za usvojitve nove lestvice vrednosti. Tako se bodo državljani lažje v celoti privadili na novo valuto.

Dne 12. julija 2013 se je začela izvajati kampanja „Poštena uvedba eura“, ki spodbuja podjetja (npr. trgovce na drobno, finančne institucije, spletne trgovine), da se zavežejo, da ne bodo zlorabljala prehoda sebi v prid, da bodo upoštevala pravila glede prehoda in nudila potrebno pomoč svojim strankam. Vodi jo latvijsko ministrstvo za gospodarstvo, med drugim pa jo podpira osem poslovnih organizacij, vključno z Gospodarsko zbornico Latvije in

Konfederacijo delodajalcev Latvije. Sodelujoči v kampanji so upravičeni do uporabe etikete s posebnim logotipom „Poštena uvedba eura“, ki dokazuje njihovo vključenost v kampanjo, navedeni pa bodo tudi na „belem seznamu“, ki je na voljo na spletnem mestu Projekta euro.

Do konca oktobra 2013 se je kampanji „Poštena uvedba eura“ pridružilo približno 1 100 družb (več kot 9 500 prodajnih mest), ki prodajajo blago ali storitve potrošnikom. V kampanjo je vključenih tudi pet največjih maloprodajnih verig. Ta stopnja vključenosti v kampanjo ni zadovoljiva in je daleč od doseganja že tako razmeroma nizkega cilja latvijskih organov (vključenost vsaj 70 % trgovcev na drobno, družb za prodajo na debelo in ponudnikov storitev do 1. januarja 2014, tj. približno 10 000 družb ali 30 000 prodajnih mest). Latvijski organi nameravajo v preostalih tednih do dne uvedbe eura znatno okrepiti posebno kampanjo v sredstvih javnega obveščanja in povečati dejavnosti obveščanja, tudi prek radia, tiskanih medijev, spletnega oglaševanja, družbenih medijev in televizijskih oglasov. Pozitivno je, da je Gospodarska zbornica Latvije dejavni partner, ki promovira kampanjo „Poštena uvedba eura“ pri svojih članih. Da bi do 1. januarja 2014 čim več podjetij sodelovalo v kampanji, bo potrebna polna zavezanost vseh zainteresiranih strani. Načrtovati je treba dejavno delovanje posebej usposobljenih prostovoljcev, ki bodo na individualnih obiskih v trgovinah promovirali vključitev v kampanjo.

Skladnost z zahtevami glede označevanja in pretvorbe cen (npr. pravila za zaokroževanje) v obdobju dvojnega označevanja ter izvajanje memoranduma „Poštena uvedba eura“ **spremljajo** Center za varstvo pravic potrošnikov (CRPC), nevladne organizacije, ki varujejo pravice potrošnikov, Državna živilska in veterinarska služba ter Služba za davčne prihodke. Okrepljen nadzor se je začel izvajati 1. oktobra 2013. Po prvem posebnem poročilu Evropske komisije o praktičnih pripravah Latvije na uvedbo eura se je skupno število vključenih inšpektorjev znatno povečalo (zdaj 346 inšpektorjev). Večina inšpektorjev deluje v Rigi. Vendar inšpektorji iz potrošniških nevladnih organizacij delujejo v 20 mestih v vseh latvijskih regijah.

Oktobra 2013 je bilo izvedenih 5 570 inšpekcijskih nadzorov (skupno število načrtovanih inšpekcijskih nadzorov je 36 000). CRPC in Združenje za zaščito interesov potrošnikov sta izvedla 3 746 pregledov in odkrila kršitve na 1 681 prodajnih mestih, pri čemer je šlo v večini primerov za nepravilno pretvorbo cene v eure (1 082 prodajnih mest). V 411 primerih cene sploh niso bile označene v eurih. Do konca oktobra so bile kršitve že odpravljene na 1 306 prodajnih mestih, pri čemer je bilo na 803 prodajnih mestih to izvedeno na kraju samem ob prisotnosti inšpektorja CRPC. V primeru hujših ali večkratnih kršitev se lahko naloži globa v višini 500 LVL (711,44 EUR). Do zdaj je CRPC sprožil upravni postopek v petih primerih. Državna živilska in veterinarska služba je izvedla 1 745 inšpekcijskih nadzorov v zvezi s cenami (kršitve so bile ugotovljene na 129 prodajnih mestih), služba za davčne prihodke pa je izvedla 79 inšpekcijskih nadzorov (kršitve so bile ugotovljene na sedmih prodajnih mestih).

Kar zadeva izvajanje memoranduma „Poštena uvedba eura“, se podjetja, ki kljub opozorilom inšpektorjev ne odpravijo kršitev, večkrat ravnajo v nasprotju z zahtevami ali memorandumom in/ali uporabljajo nepoštene poslovne prakse, uvrstijo na javno dostopen „črni seznam“. Družba na „črnem seznamu“ ni več upravičena do objave na „belem seznamu“ in izgubi pravico do uporabe logotipa kampanje „Poštena uvedba eura“. Priporoča se, da se v prihodnjih mesecih pozorno spremljajo število in vrste kršitev, da se omogoči ustrezen odziv, po potrebi tudi z okrepljenim obveščanjem o izvajanju dvojnega označevanja ali pretvorbi cen. Poleg tega bo glede na javno mnenje (glej oddelek 3 spodaj) hiter odziv organov ključen dejavnik pri pomirjanju državljanov.

Od 1. oktobra 2013 lahko potrošniki CRPC predložijo pritožbe v zvezi s kršitvami pravil za označevanje cen prek posebne telefonske linije za pritožbe, splošne telefonske linije za informacije o euru ter elektronske in običajne pošte. Oktobra je CRPC prejel 180 **pritožb potrošnikov**, od katerih so se 103 nanašale na povišanje cen, 31 se jih je nanašalo na nepravilno pretvorbo cen, 37 pa na to, da cena v eurih ni bila navedena. Pritožbo v največ 48 urah po njeni vložitvi razišče CRPC ali sodelujoča nevladna organizacija. Pritožbe glede možnih povišanj cen zaradi uvedbe eura preuči latvijski svet za konkurenco.

Pozitivno je, da se je število inšpektorjev, vključenih v nadzor nad dvojnimi označevanjem cen in izvajanjem memoranduma „Poštena uvedba eura“, znatno povečalo. Ključen je hiter odziv v primerih, ko podjetja ne upoštevajo zahtev glede dvojnega označevanja ali pretvorbe cen (npr. pravil za zaokroževanje) ali napačno izvajajo memorandum „Poštena uvedba eura“. Zagotoviti je treba, da bodo inšpekcijski nadzori od 1. januarja 2014 okrepljeni.

Vključenost v kampanjo „Poštena uvedba eura“ je treba znatno povečati. Za doseganje čim večjega števila sodelujočih v kampanji do 1. januarja 2014 bo potrebna polna zavezanost vseh zainteresiranih strani. Načrtovati je treba delovanje posebej usposobljenih prostovoljcev, ki bodo promovirali vključitev v kampanjo. Pri tem morajo sodelovati tudi potrošniške nevladne organizacije, ki že spremljajo pravilno izvajanje dvojnega označevanja in bi lahko hkrati tudi promovirale kampanjo „Poštena uvedba eura“. V kampanjo bi se moralo vključiti tudi vseh 119 lokalnih organov.

Priporoča se, da se z regulativnimi ukrepi zagotovi zaključek dvojnega označevanja cen do 1. januarja 2015 in da se ta končni datum jasno sporoči javnosti, da ta dobro izkoristi obdobje dvojnega označevanja cen za usvojitve nove lestvice vrednosti. Tako se bodo državljani lažje v celoti privadili na novo valuto.

2.4. Priprave na prehod na euro na podeželskih območjih in priprave podjetij

Ker Latvijci plačujejo predvsem z gotovino, bosta temeljito načrtovanje in priprava postopkov prehoda na euro na podeželskih območjih ključna za nemoten prehod. Načrtovana je pokritost odročnih območij z gotovinskimi točkami (poštni uradi, bančne podružnice in bankomati) za zagotovitev zmogljivosti za menjavo latsov v eure in umik stare valute na vseh območjih. Pripravljen je bil tudi kontrolni seznam ukrepov za prehod na euro za lažje spremljanje napredka na občinski ravni. Novembra 2013 se bodo izvajali ciljno usmerjeni ukrepi obveščanja za državljane in podjetja na podeželskih območjih, vključno z ranljivimi skupinami prebivalstva, manjšinami in rusko govorečo skupnostjo. Latvijski organi so leta 2013 izvedli več kot 160 usposabljanj glede uvedbe eura, vključno z regionalnimi forumi in strokovnimi seminarji (glej oddelek 3 spodaj).

Ti ukrepi bi morali biti koristni med prehodom, saj so lokalni organi poleg medijev in interneta pogosto edini vir informacij na odročnih območjih. V zadnji fazi prehoda je treba nenehno spremljati, da se ukrepi, opredeljeni na kontrolnem seznamu, v celoti izvajajo.

Sodelovanje Pošte Latvije pri prehodu na euro (glej oddelek 2.2. zgoraj) bo bistveno izboljšalo zagotavljanje storitev menjave gotovine na podeželskih območjih. Usposabljanja za poštne uslužbenke in kurirje (skoraj vsi zaposleni, ki imajo neposreden stik s strankami), ki med drugim vključujejo obdelavo gotovine in spoznavanje varnostnih elementov, so se začela izvajati 1. oktobra 2013 in še vedno trajajo. V prvih tednih po dnevu uvedbe eura bo osebu

poštnih uradov pomagalo 50 dodatnih uslužbencev. Zaradi prehoda so bili okrepljeni varnostni ukrepi ter prostori za štetje in hrambo. Poleg tega pa je Pošta Latvije pripravila posebne ukrepe obveščanja o prehodu na euro.

Trgovci na drobno imajo pomembno vlogo pri prehodu, ker jih potrošniki uporabljajo kot „mini banke“ za menjavo nacionalne valute za eure (zlasti če v bližini ni bančnih podružnic). Večina latvijskih trgovcev na drobno, vključno z verigami veleblagovnic, se je začela na prehod na euro pripravljati šele po Sklepu Sveta z dne 9. julija 2013. Poleg povečane potrebe po gotovini (glej oddelek 2.2. zgoraj) ključni vidiki za trgovce na drobno vključujejo skladnost z zahtevami glede dvojnega označevanja cen in vključenost v kampanjo „Pošten uvajalec eura“ (glej oddelek 2.3. zgoraj), usposabljanje zaposlenih, prilagoditev prostorov za hrambo gotovine, varnostne ukrepe in vprašanja, povezana z informacijsko tehnologijo.

Priprave velikih trgovcev na drobno na področju prehranske industrije dobro napredujejo. Do konca oktobra 2013 je večina ocenila svoje potrebe po gotovini za posredno preddobavo in sklenila sporazume z bankami o posredni preddobavi. Glavni blagajniki vsake od trgovin se bodo novembra 2013 udeležili usposabljanja, ki ga organizira Banka Latvije (glej oddelek 2.2. zgoraj), in bodo nato sami izvedli notranje usposabljanje za svoje sodelavce. Usposabljanje bo vključevalo praktično usposabljanje za delo z dvema valutama. Sistemi informacijske tehnologije so bili preverjeni ter so ustrezni za obdelavo plačil v eurih in v latvijskih latsih, vključno z obdelavo mešanih plačil. Naprave za odkrivanje ponarejenih bankovcev bodo nameščene, kjer se zdijo potrebne. Objavljeni so bili javni razpisi v zvezi z okrepljenimi varnostnimi ukrepi, pri čemer so se oktobra 2013 začela pogajanja s podjetji za prevoz gotovine. Za zmanjšanje pritiska na blagajnike in skrajšanje čakalnih vrst pred blagajnami se priporoča sprejetje dodatnih ukrepov, kot so ločeni predeli za plačevanje v latsih, prek katerih se valuto lats neposredno in enostavno „umakne iz obtoka“, odprtje informacijskih pultov v velikih trgovinah na drobno, kjer se odgovarja na vprašanja potrošnikov, ter zaposlitev začasnega osebja za pomoč potrošnikom pri shranjevanju izdelkov v vrečke.

Kljub dobri ravni obveščanja o praktičnih vidikih prehoda na euro, tudi na podeželskih območjih, se zdi, da so manjše trgovine z živili (ki imajo v Latviji 30-odstotni tržni delež) slabše pripravljene na prehod ter da so zaskrbljene zaradi s tem povezanih izzivov in stroškov, zlasti v obdobju dvojnega obtoka. Zaradi pomembnosti majhnih trgovcev na drobno na podeželskih območjih se priporoča, da se ti pomisleki obravnavajo na lokalni ravni in da se ob koncu leta okrepijo ukrepi za povečanje ozaveščenosti.

Redno je treba spremljati priprave podjetij zlasti na podeželskih območjih, pri čemer je treba povečati ozaveščenost o praktičnih vidikih prehoda na euro.

Posebno pozornost je treba nameniti zagotavljanju informacij o prehodu starejšim ljudem, ki težje zapustijo svoje domove. Morda bodo celo potrebovali pomoč pri menjavi gotovine v valuti lats. Socialnim delavcem je treba zagotoviti usposabljanje, da bodo lahko odgovorili na osnovna vprašanja v zvezi s prehodom.

3. DEJAVNOSTI OBVEŠČANJA IN JAVNO MNENJE

Po Sklepu Sveta z dne 9. julija 2013 so latvijski organi začeli intenzivno izvajati dejavnosti obveščanja v zvezi s prehodom na euro.

Kampanja obveščanja, ki jo usklajuje ministrstvo za finance, vključuje kombinacijo orodij in instrumentov za obveščanje (neposredno pošiljanje pošte gospodinjstvom, seminarje in

usposabljanja, družbene medije, kampanje po televiziji in prek tiskanih medijev) ter je usmerjena v različne skupine (npr. širšo javnost, šolarje, ranljive skupine prebivalstva, podjetja). Dodatne dejavnosti obveščanja izvajajo Urad predsednika vlade, ministrstvo za gospodarstvo, Banka Latvije, ministrstvo za šolstvo in znanost, ministrstvo za izobraževanje, latvijsko Združenje poslovnih bank ter druge javne in zasebne institucije.

Ministrstvo za gospodarstvo v tesnem sodelovanju z ministrstvom za finance izvaja kampanjo „Poštena uvedba eura“, prek katere obravnava zaskrbljenost, da bi se z uvedbo eura povišale cene.

Kampanja v sredstvih javnega obveščanja se je začela septembra 2013 z različnimi televizijskimi oglasi, s katerimi se želi vključiti javnost na emocionalni ravni in hkrati pojasniti praktične vidike postopka prehoda na euro. Kampanjo dopolnjuje oglaševanje prek tiskanih medijev, radia, spleta in zunanjih medijev. Pri izbiri medijev je posebna pozornost namenjena doseganju ranljivih skupin prebivalstva na odročnih območjih in rusko govorečega prebivalstva.

Kampanja „Poštena uvedba eura“ je organizirana v dveh fazah. Prva faza se je začela septembra s televizijskimi oglasi in oglaševanjem v medijih ter je bila namenjena obveščanju podjetij in pozivanju podjetij k podpisu memoranduma, druga faza pa se je začela oktobra in bo trajala do decembra, usmerjena pa je v obveščanje potrošnikov o ciljih kampanje in spodbujanje potrošnikov, naj kupujejo na prodajnih mestih, ki so podpisala memorandum in se s tem zavezala, da obdobja prehoda ne bodo uporabljala za določanje nepoštenih cen.

Poleg tega so od septembra do oktobra v petih mestih potekali „regionalni forumi“ za podjetja in državljane. Konfederacija delodajalcev Latvije, Gospodarska zbornica Latvije in Združenje trgovcev Latvije so organizirali delavnice za podjetja, na katerih so jih obveščali o kampanji „Poštena uvedba eura“ ter jim omogočili tudi srečanja z vladnimi uradniki in ekonomisti. V okviru dogodka so se podjetja lahko pridružila pobudi. Najnovejši podatki kažejo, da je sodelovanje podjetij mogoče še izboljšati.

V posameznih regijah se izvajajo redni seminarji in dogodki za podjetja, poklicne obdelovalce gotovine in ranljive skupine prebivalstva. Za informiranje učiteljev in šolarjev je ministrstvo za izobraževanje vsem šolam razdelilo informativne brošure za učitelje ter pripravilo ilustrirano gradivo, ki bo vključeno v učne načrte šol.

Izvajalo se je več dejavnosti, namenjenih slepim in slabovidnim ter osebe z okvaro sluha. Lokalni izvajalci usposabljanj za regionalno društvo slepih in slabovidnih oseb so se udeležili usposabljanja, na katerem so dobili dodatna navodila za zadevne skupine prebivalstva v zvezi z oblikovnimi značilnostmi bankovcev in kovancev, varnostnimi elementi in splošnimi podrobnostmi prehoda na euro. Na zadevnih seminarjih so se razdeljevale šablone za prepoznavanje gotovine („testi za gotovino“), informativno gradivo v brajici ter zvočne kartice.

Za november 2013 je načrtovano neposredno pošiljanje pošte vsem gospodinjstvom v Latviji. Pripravljenih je bilo šest regionalno prilagojenih različic, in sicer ena za vsako regijo Latvije (Kurzeme, Vidzeme, Latgale, Zemgale, Riga) in posebna različica v ruščini.

V okviru sporazuma o partnerstvu, podpisanega 10. julija 2012 med latvijskim ministrstvom za finance in Komisijo, se je izvedlo več skupnih dejavnosti obveščanja, in sicer konferenca o prehodu na euro septembra 2013, seminar za latvijske novinarje in potujoča razstava o euru.

Otvoritev potujoče razstave o euru je bila septembra v Rigi, do konca leta pa bo razstava gostovala še v mestih Daugavpils in Liepaja. Komisija je latvijskim organom predložila tudi različne publikacije.

Evropska centralna banka sodeluje z Banko Latvije, da bi se okrepile sinergije in čim bolj povečal učinek dejavnosti v okviru kampanje obveščanja. Konec oktobra sta začeli kampanjo obveščanja, v kateri se uporabljajo zelo različna orodja (oglaševanje prek televizije, tiskanih medijev in spleta, zunanje oglaševanje ter drugo informativno gradivo), kampanja pa je osredotočena na videz eurobankovcev in eurokovancev, varnostne elemente ter ključna dejstva in datume v zvezi s prehodom. Otvoritev razstave Evropske centralne banke o euru je bila 25. oktobra 2013 v Rigi.

Komisija pozorno spremlja javnomnenjske raziskave, ki jih naroči ministrstvo za finance. Zadnji razpoložljivi rezultati (iz oktobra 2013) kažejo stabilno, vendar skromno podporo uvedbi eura, pri čemer uvedbo eura podpira 39 % anketirancev (–1 odstotna točka v primerjavi s septembrom 2013).

Raven ozaveščenosti javnosti o vprašanih v zvezi s prehodom na euro se še naprej povečuje, pri čemer 72 % anketirancev meni, da so dobro obveščeni (povišanje za 2 odstotni točki v primerjavi z rezultati iz septembra ter za 10 odstotnih točk v primerjavi z obdobjem od aprila do maja 2013). Poleg tega 94 % Latvijcev ve, da je dan uvedbe eura 1. januar 2014 (povišanje za 33 odstotnih točk v primerjavi z obdobjem od aprila do maja 2013).

Vendar je velik delež latvijskega prebivalstva (83 %) še vedno zaskrbljen zaradi morebitnih neupravičenih povišanj cen.

Komisija bo v Latviji pred obdobjem dvojnega obtoka, ki se začne decembra 2013, ter med njim in po njem izvedla javnomnenjske raziskave Eurobarometra.

Zadnja faza kampanje obveščanja v Latviji bi morala obravnavati preostale zaskrbljenosti v zvezi z uvedbo eura in povečati zaupanje potrošnikov. Za odpravo še vedno prisotnih skrbi v zvezi s povišanji cen v obdobju prehoda je treba državljane nenehno obveščati o rezultatih spremljanja cen in drugih dejavnostih nadzora.